

Моніторинг лісового законодавства України та ЄС

Період: липень – грудень 2025 року

Серія «Моніторинг лісового законодавства України та ЄС» містить короткий огляд законів та законопроектів Верховної Ради України, прийнятих постанов Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства, Державного агентства лісових ресурсів України, що набрали чинності, та є важливими для сталого розвитку лісового господарства.

Далі в цій серії буде представлено огляд останніх нормативних актів ЄС, що стосуються лісового господарства та лісокористування, які мають відношення до України.

Інформація та оцінки, наведені в цьому документі, не повинні розглядатися як юридична консультація. Проєкт SFI не гарантує точності наведених тверджень. Надана інформація не обов'язково збігається з позицією SFI.

Моніторинг лісового законодавства України

Введені в дію нормативні акти:

Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2025 № 903 «Деякі питання Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства».

З метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів і Міністерство аграрної політики та продовольства, ліквідовано, а їхні функції, завдання та повноваження покладено на Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства.

У зв'язку з цим діяльність Державного агентства лісових ресурсів України наразі спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра економіки, довкілля та сільського господарства України.

Постанова Кабінету Міністрів України від 25.09.2025 № 1212 «Про реалізацію експериментального проекту щодо впровадження заходів державного контролю у сфері охорони навколишнього природного середовища, спрямованих на запобігання порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання, відтворення і охорону природних ресурсів».

Затверджений цією Постановою Порядок передбачає, що експериментальний проект, який реалізується строком до 6 місяців у межах воєнного стану, матиме позитивний вплив на лісову галузь, зокрема сприятиме підвищенню оперативності виявлення та припинення фактів незаконних рубок, пошкодження лісових насаджень і порушень режимів охорони лісів.

Запровадження системних патрулювань, рейдів та цілодобового реагування на повідомлення про екологічні правопорушення, а також обов'язкове використання сервісу «ЕкоЗагроза», забезпечить своєчасну фіксацію шкоди, завданої лісовим екосистемам та посилить превентивний характер державного екологічного контролю.

Впроваджені зміни сприятимуть збереженню лісових ресурсів, зменшенню екологічних ризиків у період дії воєнного стану та формуванню ефективніших механізмів захисту лісів у післявоєнний період.

Постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2025 № 1316 «Про внесення змін до Порядку реалізації експериментального проекту щодо видачі спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка) в електронній формі».

З метою уточнення та впорядкування правил функціонування електронної системи лісорубних квитків Постановою внесено зміни, якими визначено та деталізовано підстави для анулювання або припинення дії лісорубного квитка. Запроваджені зміни уточнюють правове регулювання у випадку припинення діяльності підприємства - лісокористувача. Зокрема, у разі повної ліквідації підприємства дія дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів припиняється. Водночас у разі реорганізації підприємства його діяльність не вважається припиненою, а виданий лісорубний квиток може залишатися чинним.

Зміни забезпечують безперервність прав на спеціальне використання лісових ресурсів у випадку реорганізації підприємств, а не їх ліквідації, та усувають правову невизначеність, яка

могла виникати у практичній діяльності лісокористувачів.

У результаті електронна система видачі лісорубних квитків стане більш чіткою, прозорою та узгодженою з реальними процесами функціонування підприємств лісової галузі.

Постанова Кабінету Міністрів України від 31.10.2025 № 1399 «Про внесення змін у додаток 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2024 р. № 148 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2025 рік».

З урахуванням складної ситуації в енергетичній системі України, а також необхідності забезпечення споживачів деревиною, належного функціонування систем життєзабезпечення населення та проходження опалювального сезону в умовах воєнного стану, Постановою: Запроваджено нульові квоти на експорт окремих видів деревини, що фактично означає заборону експорту таких товарів у 2025 році, зокрема:

- деревина паливна у вигляді колод, полін, сучків, хмизу, гілок або в аналогічних формах; тріска або стружка деревна;
 - лісоматеріали необроблені, з видаленою або невидаленою корою або заболонню, або начорно брусовані або небрусовані, крім сосни.
- Зазначені обмеження мали тимчасовий характер та діяли до 31.12.2025.

Постанова Кабінету Міністрів України від 28.11.2025 № 1550 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2022 р. № 1003».

Постановою спрощено процедуру перетворення державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» на акціонерне товарист-

во шляхом його перетворення, та включення його до переліку об'єктів державної власності, що не підлягають приватизації.

Реалізація Постанови дозволить завершити реформу лісової галузі, зберігши землі у державній власності та перетворивши підприємство на ефективного лісокористувача з сучасними технологіями та прозорістю, що є частиною зобов'язань України перед ЄС (Ukraine Facility).

Реалізація Постанови забезпечує:

- гарантію збереження 100 % державної власності на землі лісогосподарського призначення, які перебувають у постійному користуванні ДП «Лісів України»;
- стабільність та безперервність управління лісовими ресурсами;
- усунення ризиків прихованої або поетапної приватизації стратегічно важливого підприємства;
- підсилення ролі держави у сталому використанні лісів.

Постанова Кабінету Міністрів України від 28.11.2025 № 1551 «Деякі питання лісовпорядкування».

Постановою внесено зміни до Порядку здійснення лісовпорядкування, зокрема уточнено строки чинності матеріалів лісовпорядкування залежно від статусу території.

Відтепер матеріали лісовпорядкування є чинними протягом строку дії відповідного наказу територіального органу Держлісагентства або до завершення 15-річного періоду з дня їх затвердження. Встановлено, що матеріали лісовпорядкування постійних лісокористувачів та власників лісів:

- лісів, які не розташовані на територіях бойових дій або тимчасової окупації – залишаються чинними до 01.01.2028;

- лісів, які розташовані на територіях бойових дій або тимчасової окупації – залишаються чинними на період дії воєнного стану та двох років з дня його припинення або скасування.

Постанова оновлює загальні правила чинності лісовпорядної документації з урахуванням обмежень, пов'язаних із російською збройною агресією.

Прийняття Постанови забезпечує правову стабільність та безперервність ведення лісового господарства в регіонах, де через бойові дії або тимчасову окупацію проведення нових лісовпорядних робіт є ускладненим або неможливим, а також упорядковує загальні правила чинності лісовпорядної документації.

Постанова Кабінету Міністрів України від 28.11.2025 № 1552 «Про реалізацію експериментального проекту щодо впровадження права Європейського Союзу (acquis ЕС) з питань запобігання знелісенню та деградації лісів стосовно інформації про товари, що виготовлені із деревини та реалізуються в митному режимі експорту».

Постановою запроваджено експериментальний проект строком на два роки, спрямований на впровадження вимог Регламенту (ЄС) 2023/1115 Європейського парламенту та Ради від 31.05.2023 про розміщення на ринку Союзу та експорт з Союзу певних товарів та продуктів, пов'язаних із знелісенням і деградацією лісів, а також про скасування Регламенту (ЄС) № 995/2010 (далі – Регламент EUDR).

Документ удосконалює механізми контролю походження та легальності деревини і продукції з неї, що експортується, а також створює передумови для подальшої гармонізації нормативної бази України з правом ЄС

та розширення доступу української продукції до ринку ЄС.

Постановою, зокрема:

- затверджено Порядок реалізації експериментального проекту;
- визначено перелік товарних позицій УКТЗЕД, що підлягають контролю;
- запроваджено Електронний кабінет експортера у складі Єдиної державної системи електронного обліку деревини для подання інформації про походження деревини та підтвердні документи.

Реалізація Порядку забезпечує:

- доступ української деревини і продукції з неї на ринок ЄС;
- повну простежуваність обігу деревини та продукції з неї;
- зменшення нелегальних рубок;
- сприяння збереженню лісів, запобіганню деградації лісових екосистем та сталому розвитку лісового господарства.

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.11.2025 № 1356-р «Про затвердження операційного плану заходів з реалізації у 2025-2027 роках Державної стратегії управління лісами України до 2035 року».

Метою затвердження Операційного плану є забезпечення реалізації Державної стратегії управління лісами України до 2035 року, сталого розвитку лісового господарства, підвищення стійкості лісів до змін клімату та формування прозорої й ефективної системи управління лісовими ресурсами.

Операційний план визначає завдання та заходи, що підлягають виконанню міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, обласними та міськими державними адміністраціями, зокрема щодо:

- розроблення нормативно-правових актів щодо реформування державної

лісової охорони, визначення прав і обов'язків посадових осіб лісової охорони інших постійних лісокористувачів та власників лісів;

- створення та розвитку сучасної цифрової інфраструктури лісового управління;

- відновлення лісів на деокупованих територіях;

- збільшення лісистості території України;

- збільшено площі національної екомережі від існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду

- збільшення рівня поглинання та утримання вуглецю шляхом сталого управління лісовими ресурсами (підготовка законопроекту щодо стимулювання лісорозведення).

Постанова Кабінету Міністрів України від 31.12.2025 № 1795 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2026 рік».

Постановою затверджено переліки товарів, експорт та імпорт яких у 2026 році здійснюється за умови отримання відповідних ліцензій, а також встановлено кількісні квоти на такі операції. Документом також врегульовано порядок ліцензування товарів відповідно до міжнародних зобов'язань України.

Постановою продовжено режим нульових квот на експорт лісоматеріалів необроблених і паливної деревини, що був передбачений постановою Кабінету Міністрів України від 31.10.2025 № 1399.

Продовження режиму нульових квот на експорт необробленої деревини має на меті:

- забезпечення внутрішнього ринку сировиною для підприємств деревообробної та переробної промисловості;

- підтримку вітчизняного виробництва та зайнятості населення;

- збереження ресурсів лісового фонду та зниження рівня екологічного навантаження.

Накази центральних органів виконавчої влади та державних підприємств

Наказ Міністерства економіки, дозволя та сільського господарства від 11.09.2025 № 471, зареєстрований в Мін'юсті 12.09.2025 за № 1318/44724 «Про внесення змін до Критеріїв визначення підприємств, установ і організацій, які мають важливе значення для галузей національної економіки, та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства аграрної політики та продовольства України та Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України».

Наказом внесено зміни до Критеріїв визначення підприємств, установ і організацій, які мають важливе значення для галузей національної економіки, затверджених наказом від 18.12.2024 № 28003. Внаслідок змін оновлено раніше встановлені критерії та запроваджено окремі критерії для сфер охорони навколишнього природного середовища, лісового та мисливського господарства, які в результаті реорганізації перейшли до сфери управління Мінекономіки.

Критерії для підприємств, установ та організацій, які мають важливе значення для національної економіки в галузі лісового та мисливського господарства в особливий період фактично не зазнали змін у порівнянні з критеріями, раніше встановленими наказами Міндовкілля від 15.01.2025 року № 60, від 16.12.2024 року № 1668, які втратили чинність у зв'язку з прийняттям нового наказу.

Наказ Державного агентства лісових ресурсів України від 26.09.2025 № 267 «Про перетворення державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» в акціонерне товариство, 100 відсотків акцій якого належать державі, та утворення комісії з перетворення підприємства.

Відповідно до наказу здійснено реорганізацію державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» шляхом перетворення на акціонерне товариство, 100 % акцій якого належать державі.

Основні умови перетворення:

- власником земель лісогосподарського призначення, що перебувають у постійному користуванні ДП «Лісів України», залишається держава (акціонерне товариство є лише лісокористувачем);
- приватизація лісових ресурсів заборонена відповідно до Закону України «Про приватизацію об'єктів державної та комунальної власності»;
- формування статутного капіталу АТ «Ліси України» здійснюється за рахунок майна підприємства (нерухомість, засоби виробництва тощо);
- 100% акцій АТ «Ліси України» належать державі.

Перевагами корпоратизації є:

- перехід до організаційно-правової форми, що відповідає міжнародним стандартам корпоративного управління;
- розширення можливостей співпраці з українськими та міжнародними фінансовими інституціями;
- залучення інвестицій у розвиток підприємства.

Корпоратизація створить умови для оновлення матеріально-технічної бази, впровадження сучасних технологій та підвищення ефективності виробництва і фінансових показників підприємства.

Наказ державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» від 29.09.2025 № 1585 «Про затвердження Стратегії з наближення до природи лісівництва спеціалізованого державного господарського підприємства «Ліси України» на 2025-2030 роки».

Наказом затверджено Стратегію з наближеного до природи лісівництва (НПЛ) та План її реалізації. План реалізації Стратегії передбачає, що з 2030 року принципи наближеного до природи лісівництва застосовуватимуться на 20% лісів України, що перебувають у користуванні підприємства.

Основні напрями реалізації Стратегії НПЛ:

- адаптація системи ведення лісового господарства до природно-кліматичних умов регіонів України;
- визначення лісових ділянок, на яких застосовуватиметься НПЛ;
- розроблення нових правил, що визначатимуть методи та заходи з відновлення і переформування лісів;
- запровадження ділянкового лісовпорядкування;
- поступова відмова від суцільних рубок головного користування на користь вибіркового та поступового рубок;
- відновлення природної структури лісів;
- дотримання балансу між екологічними, економічними та соціальними цілями управління лісами;
- зміна підходів до лісовідновлення;
- посилення наукового супроводу та моніторингу в лісах з використання міжнародних стандартів FSC і PEFC;
- технологічне забезпечення процесів, спрямоване на формування дерево-станів, стійких до кліматичних змін.

Внесені на розгляд Верховної Ради України проекти законів

Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення господарської діяльності (реєстр. № 13554 від 28.07.2025).

Законопроект спрямований на формування більш сприятливих умов для розвитку бізнесу та зменшення адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання шляхом перегляду та скасування неефективних і застарілих механізмів державного регулювання господарської діяльності.

Законопроектом передбачається внесення змін у сфері лісового та мисливського господарства, зокрема:

- спрощення та децентралізацію процедури затвердження розрахункової лісосіки;
- скасування дозволу на вирубування насінників і плюсових дерев;
- скасування дозволу на добування мисливих тварин для наукових цілей та переселення в нові місця перебування.

Проект Закону про ринок деревини (реєстр. № 13227-д від 10.09.2025).

На розгляд Верховної Ради України внесено доопрацьований законопроект про ринок деревини, який комплексно визначає правові, економічні та організаційні засади функціонування ринку деревини та спрямований на формування прозорого, конкурентного і прогнозованого ринку, що сприятиме його розвитку та забезпечить баланс інтересів усіх учасників.

Прийняття законопроекту сприятиме:

- забезпеченню прозорості та відкритості функціонування ринку деревини;
- удосконаленню механізму торгівлі деревиною;

- розвитку конкурентних засад у сфері торгівлі деревиною;
- унормуванню та вдосконаленню системи електронного обліку деревини;
- розвитку експорту продукції з високою доданою вартістю.

Також законопроектом передбачено продовження мораторію на експорт необробленої деревини на період дії воєнного стану та протягом десяти років з дня його припинення або скасування.

Моніторинг лісового законодавства в ЄС

Прийняті регуляторні акти

Виконавчий Регламент Комісії (ЄС) 2025/1422 від 17.07.2025 про внесення змін до Імплементаційного регламенту (ЄС) 2016/1141 щодо оновлення списку інвазійних чужорідних видів, що становлять занепокоєння для Союзу.

Регламент затверджує нові зміни, якими розширюється список інвазійних видів дерев і рослин, що можуть мати серйозний негативний вплив на лісові екосистеми та біорізноманіття.

Внесення змін до цього регламенту дозволить зменшити негативний вплив інвазійних видів і сприятиме сталому розвитку лісового господарства в Європейському Союзі.

Список інвазійних видів оновлено на основі нових наукових досліджень та оцінок ризиків.

Додавання нових інвазійних видів до списку призводить до необхідності активної боротьби з ними, оскільки ці види можуть витіснити місцеві рослини та тварин, що призводить до зміни природного складу лісових екосистем. Лісові господарства повинні будуть адаптувати свої стратегії управління лісами для боротьби з інвазійними видами, проводити своєчасні профі-

лактичні заходи і створювати моніторингові системи для оцінки поширення таких видів.

РЕГЛАМЕНТ (ЄС) 2025/2650 ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ 2025/2650 від 19.12.2025 про внесення зміни до Регламенту (ЄС) 2023/1115 щодо певних зобов'язань операторів та торговців.

Змінами до Регламенту EUDR передбачено перенесення строків його практичного впровадження.

Регламент EUDR запроваджує обов'язок належної перевірки для операторів і торговців, які розміщують на ринку ЄС, надають на ньому або експортують з нього певні товари та продукцію. До таких товарів належать: велика рогата худоба, какао, кава, пальмова олія, каучук, соя та деревина.

Відтермінування впровадження Регламенту EUDR для операторів і торговців зумовлена складністю впровадження нової ІТ-системи ЄС, необхідної для забезпечення належної перевірки.

Нові строки застосування Регламенту передбачають:

- для великих компаній – 30.12.2026;
- для фізичних осіб, мікро- та малих операторів – 30.06.2027.

Крім того, спрощено окремі вимоги належної перевірки (due diligence) для дрібних операторів, а деякі товари виключено з обсягу регулювання, що має на меті зменшення адміністративного навантаження на малий бізнес.

Рішення та повідомлення у сфері лісового господарства в ЄС

РІШЕННЯ РАДИ (ЄС) 2025/2437 від 20.11.2025 щодо позиції, яку потрібно зайняти від імені Європейського Союзу на 20-му засіданні Конференції Сторін

Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES CoP20) (Самарканд, Узбекистан, 24.11. – 5.12.2025) 2025/1201.

Рішенням Ради ЄС затверджено позицію, яку було представлено від імені Європейського Союзу на 20-му засіданні Конференції Сторін Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES CoP20).

Основні положення Рішення Ради ЄС, якими формувалася позиція Європейського Союзу, стосувалися, зокрема:

- змін до додатків Конвенції CITES, а саме підтримки або заперечення пропозицій щодо включення, виключення або зміни статусу окремих видів;
- посилення заходів захисту видів дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення;
- обмеження міжнародної торгівлі видами, включно з живими організмами, їх частинами та похідною продукцією, які перебувають під загрозою, зокрема тваринами, деревними породами та рослинами;
- правил торгівлі з «червонокнижними» видами;
- положення щодо наукових, адміністративних і юридичних аспектів імплементації Конвенції CITES у законодавство та практику ЄС.

Повідомлення Комісії до Регламенту (ЄС) 2023/1115 про продукти, що не призводять до вирубки лісів C/2025/4524 від 12.08.2025.

Дане повідомлення є пояснювальним (керівним) документом Європейської Комісії та не має юридично обов'язкового характеру. Його метою є надання роз'яснень щодо окремих аспектів застосування Регламенту EUDR,

зокрема практичних питань його виконання.

Документ не змінює положення самого Регламенту, а деталізує порядок його реалізації на практиці, зокрема для лісової та суміжних галузей, і пояснює, яким чином оператори та торговці мають підтверджувати, що їхня продукція не пов'язана з вирубкою або деградацією лісів, що безпосередньо впливає на умови доступу деревини та лісопродукції на ринок ЄС.

Мета повідомлення Комісії:

- забезпечити єдине та послідовне тлумачення положень Регламенту EUDR у всіх державах-членах ЄС;
- роз'яснити обов'язки операторів і торговців щодо вимог належної перевірки;
- зменшити рівень правової невизначеності для суб'єктів господарювання;
- сприяти ефективному та своєчасному впровадженню вимог щодо продукції, що не призводить до знелісення.

Автор, редакційна команда, контакти:

Загальний моніторинг лісового законодавства:

Віктор Симоненко – короткостроковий експерт

Редакція англійської версії:

Фолькер Зассе – керівник проекту

Редакція української версії:

Віталій Сторожук – національний координатор проекту

Тел.: +38 (067) 964-77-02

info@sfi-ukraine.org.ua

www.sfi-ukraine.org.ua

